

Generaldirektören

Beslut om barns och ungas rättigheter i tvångsvården – handlingsplan för SiS åren 2014–2015

År 2010 antog riksdagen en nationell strategi för att stärka barns rättigheter i Sverige¹. Riksdagens strategi har sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Barnkonventionen bygger på principerna att barn har fullt och lika människovärde och att barn är personer som behöver omvårdnad och särskilt skydd.

Den nationella strategin utgörs av punkterna nedan och syftar till att stärka barns rättigheter inom alla verksamheter på statlig och kommunal nivå:

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.

---

¹ Riksdagens beslut utgick från regeringens proposition 2009/10:232, *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*.

Statens institutionsstyrelse

Syftet med handlingsplanen

Barns och ungas rättigheter inom tvångsvården – handlingsplan för SiS åren 2014–2015 tar sin utgångspunkt i punkterna i riksdagens strategi. Planen syftar till att stärka barns rättigheter, både vid planeringen av SiS vård och behandling och under genomförandet och vid uppföljningen.

Barn eller ungdom

Åldern på de unga som vårdas inom SiS varierar mellan 11 och 20 år och de benämns vanligen ungdomar. I barnkonventionen stadgas att barn är den som ännu inte har fyllt 18 år. I denna handlingsplan används barn, ungdomar och unga synonymt. De rättigheter och aktiviteter som anges i handlingsplanen är i princip tillämpliga även för myndiga ungdomar.

Barnrättsperspektiv- och barnperspektiv inom SiS

Ett barnrättsperspektiv inom SiS innebär att verksamheterna utformas utifrån den nationella strategin och att barnens rättigheter enligt barnkonventionen säkerställs i varje enskilt ärende.

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt som sätter barn i fokus – barnperspektiv. Barnperspektivet innebär att ta reda på vad barn känner, tänker och vill, och att detta därefter får konsekvenser för myndighetens beslut och åtgärder. Barnperspektivet innebär också att SiS personal behandlar barn som fullvärdiga medborgare och kompetenta individer och bemöter dem med respekt i alla sammanhang.

Vid SiS LVM-hem vårdas vuxna med missbruk. Av handlingsplanen framgår att LVM-vården har i uppdrag att beakta barnperspektivet och kommer under 2014 att ta fram en plan för uppföljning av barnperspektivet.

SiS arbete med att stärka barns och ungas rättigheter inom tvångsvården omfattar alltså både enskilda medarbetares kompetens och hur myndigheten utformar besluts- och arbetsprocesser.

Barnperspektivet är styrande

Barnkonventionen har ratificerats av Sverige. Det innebär att hela den offentliga sektorn och dess anställda ska respektera och uppfylla konventionen.

Konventionens princip om barnets bästa återfinns i lagstiftningen som styr SiS verksamhet. Enligt 1 § 5 stycket i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård

av unga (LVU) ska barnets bästa vara avgörande och i 1 kap 2 § socialtjänstlagen (2001:453) anges att barnets bästa ska beaktas särskilt. I förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse anges också att myndigheten ska bedöma konsekvenserna för barn och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa. Konventionens princip om barnets rätt att komma till tals tydliggörs i 36 § LVU.

SiS verksamhetsplan utgör grunden för planering och uppföljning av myndighetens arbete. Den utgår från mål på fyra strategiska områden. För åren 2014–2016 är dessa: vård och behandling, etik och värdegrund, attraktiv arbetsplats, uppföljning och resultat. Målen bryts ner och konkretiseras i aktiviteter för respektive institution, verksamhetskontor och enhet på huvudkontoret. Till hjälp för uppföljning av strategiska mål och resultatkontrakt används nyckeltal. Mål, aktiviteter och tidplan i handlingsplanen följer SiS årscykel och integreras i den reguljära verksamhetsplaneringen i så stor utsträckning som möjligt.

Enligt SiS ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska den som bedriver verksamhet inom myndigheten ha kunskap om vilka krav och mål som ställs. Verksamheten ska utformas och följas upp utifrån dessa krav och mål. Varje anställd är skyldig att känna till vad som gäller och ska medverka till att målen för SiS förverkligas på ett rättssäkert sätt. Detta innebär att barnkonventionens principer är styrande och ska följas upp som en del i myndighetens systematiska kvalitetsarbete. Det innebär också att arbetet med att stärka barns och ungas rättigheter inom tvångsvården berör all personal inom SiS.

Avgränsning

Barnkonventionen innehåller totalt 54 artiklar. *Barns och ungas rättigheter inom tvångsvården – handlingsplan för SiS åren 2014–2015* har avgränsats till åtta av de nio punkter som anges i den nationella strategin som redovisats ovan.

Även om de inte behandlas specifikt i SiS handlingsplan finns ytterligare artiklar i barnkonventionen som är tillämpliga för SiS verksamhet. Som exempel kan nämnas artiklarna om att inget barn får utsättas för grym behandling eller bestraffning, rätten till utbildning, hälso- och sjukvård, lek/fritid och vila, och rätten till kontakt med föräldrar. Hur barnen ska tillgodose dessa och andra rättigheter enligt barnkonventionen beskriver SiS i olika interna styrdokument såsom SiS ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, SiS etiska riktlinjer och juridiska föreskrifter samt riktlinjer för exempelvis skolverksamheten, utrednings- och behandlingsplanering och god omvårdnad.

Disposition

Handlingsplanen är strukturerad utifrån riksdagens nationella strategi. Dels beskrivs hur SiS arbetar idag för att följa respektive princip och dels vad myndigheten behöver utveckla för att barns och ungas rättigheter ska stärkas ytterligare. Tidplanen anger vilket verksamhetsår som aktiviteterna ska genomföras.

1. Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang

Barn och unga på ungdomshemmen har rätt till trygghet och skydd, mänsklig värdighet och fysisk integritet. SiS ska säkerställa att de skyddas från alla typer av våld, från utnyttjande, vanvård och försumlig behandling. SiS ska upptäcka och erbjuda stöd till de unga som utsätts för eller själva utsätter andra för våld.

Hur vi arbetar idag

I SiS värdegrund och etiska riktlinjer (SiS etik) problematiseras det faktum att de unga på ungdomshemmen är i beroendeställning till personalen, ett beroende som förstärks av att ungdomarna är placerade med tvång på institutionen och inte själva kan välja sina relationer. SiS etik betonar att SiS därför särskilt måste reflektera över olika typer av makt inom vården, hur vi använder oss av makten, hur den kan uppfattas av den unge och vilka konsekvenser den kan leda till. På varje ungdomshem finns en särskilt utsedd etikansvarig i ledningsfunktion, som ansvarar för etikfrågan lokalt och som ingår i ett centralt nätverk.

SiS har fattat beslut om en gemensam värdegrund för bemötande. Personal, ungdomar och klienter på alla avdelningar involverades under 2013 i ett arbete med att ta fram tre värdeord. *Respekt, omtanke* och *tydlighet* beskriver vad som är centralt för ett gott bemötande inom SiS.

När ingripande åtgärder, som att hålla någon avskild, är nödvändiga ska de alltid ske under värdiga former och med respekt för den unges människovärde. Åtgärder som inskränker den unges rättigheter (de särskilda befogenheterna) kräver särskilda beslut som dokumenteras. Den unge underrättas om beslutet. Om det är ett överklagbart beslut ska detta delges den unge för att han eller hon ska kunna överklaga beslutet.

SiS sammanställer kontinuerligt antalet beslut om särskilda befogenheter. Resultatet följs varje kvartal upp i dialoger dels mellan generaldirektören och verksamhetsdirektören och dels mellan verksamhetsdirektören och institutionschefen.

Det är viktigt att myndigheten har kunskap om hur användningen av de särskilda befogenheterna uppfattas av de unga. Sådan kunskap ligger till grund för prioriteringar och förbättringar av verksamheten. SiS har genomfört fokusgrupper med ungdomar på ungdomshemmen, om bland annat att hållas i avskildhet och att vårdas i enskildhet. Resultaten har ställts samman i skriftliga rapporter som SiS kommunicerar på utbildningar och konferenser för chefs- och beredskapsgrupper och behandlande personal.

Hot och våld äventyrar den unges rätt till trygghet och skydd, mänsklig värdighet och fysisk integritet. Det gäller både hot och våld som ungdomarna riktar mot varandra eller mot personal och hot och våld som personal riktar mot ungdomarna. SiS har en intern utbildning om att förebygga och hantera hot och våld (No power – No Loose). Bröset Violence Checklist används för att kontinuerligt bedöma risken för hot och våld på avdelningarna. SiS har också riktlinjer för våld och hot mot personal samt riktlinjer för att hantera klagomål.

Varje medarbetare är enligt lex Sarah skyldig att uppmärksamma och rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden i vården av barn och unga. SiS har riktlinjer för lex Sarah. Myndigheten sammanställer och analyserar klagomål och lex Sarah årligen.

Varje ungdom ska få information om sina rättigheter på ett sådant sätt att de till fullo förstår informationen (se också punkt 3 nedan: *Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken*). Upplever en ungdom att personalen inte respekterar hans eller hennes fysiska eller psykiska integritet ska han eller hon veta till vem man vänder sig och hur man kan få hjälp.

På SiS omfattas varje ungdomshem, inte enbart skolverksamheten, av ett likabehandlingsarbete. Verksamheten planerar och dokumenterar arbetet varje år, i en likabehandlingsplan. Det är ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av de unga och för att främja en trygg institutionsmiljö. Likabehandlingsarbetet involverar hela ungdomshemmet – både ungdomar och personal.

På varje avdelning finns särskilda forum (så kallade brukarforum) där ungdomarna kan ha synpunkter på och ställa frågor om verksamheten. Det är institutionschefen eller den han eller hon utser som leder forumen, som hålls regelbundet. Forumen

dokumenteras och kommuniceras med institutionens ledning och återkopplas till ungdomarna.

SiS sammanställer kontinuerligt hur ungdomarna uppfattar omvårdnad, trivsel och delaktighet på ungdomshemmet (genom strukturerade ADAD-intervjuer). Resultaten följs varje kvartal upp i dialoger dels mellan generaldirektören och verksamhetsdirektören och dels mellan verksamhetsdirektören och institutionschefen.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
SiS bemöter barn och unga i enlighet med SiS etik och värdeord för ett gott bemötande.	Förankra och tillämpa SiS värdeord i verksamheten.	Hela SiS verksamhet	2014-2015
Lokalerna för avskiljande och lokalerna för vård i enskildhet är lämpliga för sitt syfte.	Ta fram en plan för anpassningar och åtgärder av lokalerna.	Enheten för lokaler och säkerhet i samarbete med ungdomshemmen.	2014-2015
SiS metod för att förebygga och hantera hot och våld (No power – No loose, NPNL) säkerställer respekten för den unges fysiska och psykiska integritet.	Utveckla och säkerställa ett likvärdigt innehåll och genomförande av NPNL.	Utvecklingsenheten	2014

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Verksamheten förebygger brister i kvaliteten.	Komplettera SiS ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete enligt SOSFS 2011:9	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren, ungdomshemmen och LVM-hemmen.	2014-2015
Tillämpningen av teckenekonomi och motsvarande belöningsystem är korrekt och i enlighet med de fri- och rättigheter som varje barn/ungdom är tillförsäkrad genom lagar och konventioner.	Följa upp tillämpning av riktlinjer för teckenekonomi.	Utvecklingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren.	2014
	Genomföra 2 (1 per verksamhetsområde) fokusgrupper med barn/unga.	Verksamhetskontoren i samarbete med vård- och behandlingsenheten och utvecklingsenheten.	2014
	Förmedla resultat av uppföljning av riktlinjer för teckenekonomi samt resultat av fokusgrupper.	Utvecklingsenheten och vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren.	2014

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Lokala ordningsregler är korrekta och i enlighet med de fri- och rättigheter som varje barn/ungdom är tillförsäkrad genom lagar och konventioner.	Kartlägga och granska (på institutions- och avdelningsnivå) ett urval lokala ordningsregler och rutiner för muntlig information om lokala ordningsregler.	Verksamhetskontoren i samarbete med Juridikenheten.	2014
	Genomföra 2 (1 per verksamhetsområde) fokusgrupper med barn/unga.	Verksamhetskontoren i samarbete med vård- och behandlingsenheten och utvecklingsenheten.	2014
	Förmedla resultat av fokusgrupper.	Vård- och behandlingsenheten och utvecklingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren.	2014
Ungdomshemmens lokala riktlinjer för de särskilda befogenheterna är korrekta.	Kartlägga och granska (på institutionsnivå) lokala riktlinjer för de särskilda befogenheterna.	Verksamhetskontoren i samarbete med Juridikenheten.	2014

2. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem

SiS ska ge barn och unga förutsättningar att få säga vad de vill och tycker vid beslut som rör dem och att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.

Hur vi arbetar idag

Ungdomarna svarar på frågor om hur de själva uppfattar sina hjälpbehov, vad de vill ha hjälp med och hur de värderar den hjälp de har fått och omvårdnaden på ungdomshemmet. Syftet är dels att öka delaktighet och inflytande i den egna

behandlingsplaneringen (ADAD inskrivningsintervju) och dels att skapa möjligheter att påverka verksamhetens utformning och utveckling (ADAD utskrivningsintervju). SiS sammanställer årligen resultatet från intervjuerna och kommunicerar det internt och externt så att det kan utgöra ett underlag vid planeringen av verksamheten.

I SiS riktlinjer för god omvårdnad och behandlingsplanering anges att all vård och behandling på ungdomshemmen ska utgå från principen om delaktighet. Riktlinjerna klargör ungdomarnas rätt att komma till tals och att deras uppfattning om behandlingsbehov, önskemål och åsikter ska tillmätas betydelse.

SiS har riktlinjer som beskriver hur vi organiserar, genomför och följer upp utredningstjänst respektive slutna ungdomsvård på ett sätt som säkerställer den unges delaktighet och inflytande. Motsvarande riktlinjer tas fram för tjänsterna akutvård och behandling, se förslag nedan.

Utöver möjligheten för varje barn och ungdom att komma till tals i särskilda intervjuer har de boende på varje avdelning möjlighet att i så kallade brukarforum uttrycka sina åsikter om verksamheten (se punkt 1 - *Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang*, ovan).

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
SiS har riktlinjer för de ungas delaktighet och inflytande under placeringen.	Ta fram riktlinjer för SiS akut- respektive behandlingstjänst.	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren och ungdomshemmen.	2014
	Implementera och följa upp riktlinjerna.		2014-2015

3. Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken

Barn och unga på ungdomshemmen har rätt till information. Informationen ska vara anpassad till olika behov och förutsättningar så att varje barn/ungdom till fullo förstår sina rättigheter under tiden på ungdomshemmet.

Hur vi arbetar idag

I anslutning till inskrivningen på ungdomshemmet får den unge både muntlig och skriftlig information om SiS särskilda befogenheter, om rätten att överklaga beslut och att klaga på vården. Muntlig information får de av personalen kontinuerligt under institutionsvistelsen. Delar av det skriftliga materialet finns översatt till de språk som är mest förekommande på ungdomshemmen.

Den unges fysiska och psykiska hälsa är ett livsområde som ingår i varje utredning respektive behandlingsplanering. Den unge bedömer själv hur omfattande behovet av hjälp är och är involverad i och får inflytande över planering och eventuella insatser.

Inom skolan är eleverna delaktiga i ett kontinuerligt likabehandlingsarbete som ger kunskap om icke-diskriminering och rättigheterna enligt barnkonventionen.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Skriftlig information till de unga (om deras rättigheter och vad de innebär i praktiken) är anpassad till målgruppen.	Anpassa informationsmaterial.	Kommunikationsavdelningen i samarbete med ungdomshemmen.	2014-2015
Blanketter för ansökan och beslut om permission m.m. i den slutna ungdomsvården är anpassad till målgruppen.	Utveckla nya blanketter.	Placeringsenheten	2014
Barn och unga informeras om övergripande beslut som rör dem.	Anslå övergripande beslut (exempelvis om värdeord för bemötande, tobakspolicy) på avdelningen.	Ungdomshemmen	2014

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Rutiner för att ta emot den unge vid inskrivning och för att ge honom eller henne information om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken är enhetliga och korrekta.	Normera hur ungdomshemmet tar emot den unge, vilken information han eller hon får, hur och när information ges och rutiner för att säkerställa att den unge tillgodogör sig informationen (ex. bedöma behov av tolk, upprepad information eller anpassningar av informationen med hänsyn till funktionsnedsättning). Normeringen sker inom ramen för riktlinjearbetet för SiS akut- respektive behandlingstjänst.	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren och ungdomshemmen.	2014
Rutiner för hälsosamtal och bedömning av den unges fysiska hälsa och hjälpbehov är enhetliga och korrekta.	Normera hälsosamtal och bedömning av den unges fysiska hälsa och hjälpbehov. Normeringen sker inom ramen för riktlinjearbetet för SiS akut- respektive behandlingstjänst.	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren och ungdomshemmen.	2014

4. Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap

Föräldrar till barn och unga som vårdas på ungdomshemmen ska få det stöd de behöver i sitt föräldraskap. De ska få information om vilka rättigheter barnet/den unge har under institutionsvistelsen.

Hur vi arbetar idag

Den information den unge får del av i anslutning till inskrivningen på ungdomshemmet och framåt får också föräldrar/vårdnadshavare del av. På SiS hemsida finns information om verksamheten och den unges rättigheter, som riktar sig till föräldrar.

Familj är ett livsområde som ingår i varje utredning respektive behandlingsplanering. Den unge bedömer i inskrivningsintervjun hur omfattande hans/hennes och familjens behov av hjälp är. I vilken utsträckning föräldrar involveras i vården beror på om ungdomen placeras akut, för utredning, behandling eller verkställer slutna ungdomsvård. Gemensamt för alla SiS tjänster är att föräldrar ska göras delaktiga i behandlingsplaneringen och i att utforma mål för den.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Vid en behandlingsplacering inom ungdomsvården ska föräldrar som behöver stöd i sitt föräldraskap erbjudas det.	Normera nätverks-/familjearbete för ungdomsvården. Normeringen sker inom ramen för riktlinjearbetet för SiS akut- respektive behandlingstjänst.	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med utvecklingsenheten, verksamhetskontoren och ungdomshemmen.	2014

5. Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i praktiken

Inför ett beslut eller åtgärd som rör ett barn eller en ungdom ska beslutsfattare och berörda yrkesgrupper i verksamheten beakta barnkonventionen, det vill säga ha ett barnrättsperspektiv. De ska ha kunskap om vilka rättigheter de unga har, hur rättigheterna kommer till uttryck i svensk lagstiftning och hur vi omsätter kunskapen i praktiken, i SiS verksamhet.

Hur vi arbetar idag

I SiS interna utbildning i juridik respektive basutbildning för nyanställda ingår information om barns och ungas rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktisk verksamhet på ungdomshemmen.

Ett annat forum för förmedling av kunskap är en årlig brukarkonferens med återkommande fokus på de ungas rätt att komma till tals, att vara delaktiga och få inflytande över vården och verksamheten.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper på samtliga organisatoriska nivåer har kunskap om vilka rättigheter barn och unga har och kan omsätta den kunskapen i praktiken, i den funktion de är verksamma.	Utbilda beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper, bl.a. genom att ta fram en webbaserad utbildning om särskilda befogenheter.	Juridikenheten	2014
	Ta fram en plan för hur verksamheten förvaltar och utvecklar kunskapen fortlöpande.	Verksamhetskontoren	2014-2015
LVM-hemmen utvecklar barnperspektivet.	Ta fram en plan för att följa upp barnperspektivet i LVM-hemmens verksamhet.	Verksamhetskontoret och LVM-hemmen	2014

6. Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan

SiS är en del i en vårdkedja och samverkar med olika aktörer för att tillgodose ungdomarnas behov, intressen och rättigheter. På samma vis som myndigheten är en länk i en vård- och behandlingskedja verkar SiS skola för en sammanhållen utbildning.

Hur vi arbetar idag

SiS främsta samverkansparter är socialtjänst, landsting och skola. Samverkan äger rum på olika nivåer inom myndigheten och i vissa fall är det formaliserat genom skriftliga avtal. På institutionsnivå samverkar myndigheten med ungdomarnas socialtjänst, med skolor i hemkommun och på institutionsorten och med hälso- och sjukvård i den unges hemlandsting och på institutionsorten. Samverkan på individnivå innebär ofta att inhämta och föra över information och att koordinera insatser. På områdesnivå samverkar verksamhetskontoren med lokal socialtjänst, skola och barn- och

ungdomspsykiatri och på nationell nivå sker samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och myndigheter som Socialstyrelsen, Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
SiS samverkan med utbildnings- och socialförvaltningar bidrar till en obruten skolgång och en stärkt elevidentitet för barn och unga i verksamheten.	Pröva en strukturerad modell för skolsamverkan i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med SPSM.	2014–2015

7. Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn

För att kunna utforma verksamheten utifrån bästa tillgängliga kunskap och för att göra prioriteringar behöver SiS ha god kunskap om målgruppen unga i samhällsvård och deras levnadsvillkor. Uppgifter ska inhämtas genom både kvalitativa och kvantitativa kartläggningar, uppföljningar och forskning. Barnens och ungdomarnas egna åsikter är en viktig kunskapskälla. För att främja en helhetsbild är det angeläget att följa hur insatser från olika områden tillsammans påverkar de ungas situation.

Hur vi arbetar idag

SiS tar tillvara kunskap som framkommer genom myndighetens egna uppföljningar, kartläggningar och utvärderingar. Genom ADAD- intervjuer tillvaratas ungdomarnas åsikter och information om deras levnadsvillkor.

Myndigheten omvärldsbevakar frågor som rör barn och unga och följer utvecklingen inom forskning och utveckling på området. Den samlade kunskapen ligger till grund för verksamhetsutveckling, normering och implementering av nya projekt och arbetsmetoder.

SiS bidrar till att kunskap om barn och unga sprids utanför myndigheten. Detta sker bland annat genom att tillhandahålla ADAD-data, genom att varje år finansiera forskningsprojekt, genom att publicera forskningsrapporter och genom externa föreläsningar.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Riktlinjer för SiS tjänster utgår från aktuell kunskap om SiS målgrupp.	Ta fram och förankra riktlinjer för SiS akut- respektive behandlingstjänst.	Vård- och behandlingsenheten i samarbete med verksamhetskontoren och ungdomshemmen.	2014
SiS gör kontinuerliga uppföljningar av barns och ungas levnadsvillkor efter avslutad placering.	Utveckla en modell för uppföljning genom registerdata.	Forskningskansliet	2014-2015
SiS gör kontinuerliga uppföljningar av barns och ungas levnadsvillkor utifrån perspektivet "före- under- efter- placering".	Utveckla en modell för uppföljning genom individbaserad data från kommunernas socialtjänst.	Vård- och behandlingsenheten	2014-2015

8. Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

För att säkerställa att barns och ungdomars bästa kommer i första rummet och att deras rättigheter enligt barnkonventionen respekteras krävs en kontinuerlig analys av myndighetens beslut och åtgärder – så kallad barnkonsekvensanalys.

Hur vi arbetar idag

SiS följer upp beslut och åtgärder utifrån ett barnrättsperspektiv på olika sätt, dels i löpande verksamhetsuppföljning och dels genom tillfälliga fokusområden. Flera av myndighetens nyckeltal har bäring på barnkonventionen, såsom rätten till utbildning, delaktighet, skydd mot droger samt en trygg och säker miljö.

Barns och ungdomars uppfattning om bemötande, trygghet, delaktighet och vårdens innehåll fångas in genom ADAD-intervjun som ska genomföras med alla ungdomar i samband med utskrivning. Under 2013 genomfördes en sådan intervju vid 74 procent av alla utskrivningar.

På alla institutioner pågår ett likabehandlingsarbete med syfte att främjade ungas lika rättigheter oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, sexuell läggning eller funktionshinder. Kartläggningar och åtgärder kopplat till detta arbete ska ligga till grund för verksamhetsplanering och uppföljning.

Sedan 2011 pågår ett utvecklingsarbete (fokusgrupper) där SiS särskilda befogenheter följs upp utifrån ett barn- och brukarperspektiv.

Hur vi vill utveckla arbetet

Mål	Aktiviteter	Ansvariga	Tidplan
Barns och ungas rättigheter inom SiS tillgodoses.	Följa upp resultatet av <i>Barns och ungas rättigheter inom tvångsvården – handlingsplan för SiS åren 2014–2015.</i> Dels i en uppföljning efter 2015 Dels i dialoger inom ramen för SiS reguljära verksamhetsuppföljning	Vård- och behandlingsenheten	2016 Verksamhetsdialoger 2014 och 2015

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Kent Ehliasson. Föredragande har varit utredaren Åsa Frodlund. I beredningen har enhetschefen Anita Andersson deltagit.

Kent Ehliasson

Åsa Frodlund